

LA FESTA I LES FESTES DE LES ENRAMADES

DEL SENY I DE LA RAUXA

L'article que vaig publicar en l'últim número de PERXADA s'ha d'entendre com una mera hipòtesi de treball que ha de ser verificada. Em proposo, doncs, veure si realment aquell supòsit metodològic és aplicable a les festivitats de les Enramades. És ben cert que no dogmatitzo i que la meua proposta interpretativa de la festa en general, incluint diumenges, està subjecta a altres "lectures". "Lectures" més intel·ligents, sens dubte. Per tant el meu treball s'ha de considerar únicament com una possibilitat d'anàlisi, res més que això. Una eina metodològica, sense cap intent moralitzador, i evitant incórrer en el típic maniqueisme al que ens té acostumats determinada crítica, i conservant, en conseqüència la neutralitat èticament valorativa. Doncs, hi ha ja, qui m'ha preguntat si parlaria de les Enramades "bé" o "malament". I aquest "bé" o "malament" presentats en forma de dilema, que s'exclouen recíprocament, estan empapats de regust moral. I no és això. Ni en parlaré "bé", ni "malament".

És ben cert que l'origen de les Enramades fou religiós. L'arrel primària, la deu d'on és oriunda la festivitat, era el Corpus, que encapçalava -fins aquest any- les gresques populars, però la religiositat de la festa ha anat minvant en la mesura que el temps avança fins arribar a la nostra actualitat, deixant pas a un sentit profà i lúdic que en aquests últims anys s'ha apoderat de tota la festa. El procés de canvi ha sigut molt accelerat a partir del anys cinquanta. Abans es conservaven fidels al seu neixement, en el que la comunitat cristiana feia una celebració a l'Eucaristia, amb certa simbiosis, és clar, d'elements profans, però no massa significatius en aquells moments. Les innovacions, les alteracions de la seva estructura original -l'abandó d'actes religiosos: l'Hostia era passejada pels carrers, l'ofici solemne, l'ornat de l'església, etc.- es van introduint gradualment coincident, històricament, amb el sentit hedonista que invadeix a tota la societat. El consum per el consum, la moral típica que acompanya a una societat d'economia desarrollista, té una clara incidència en el significat prístí, ancestral, i el modifica. Al desaparèixer la moral cristiana, moral que emfatitza el valor de la resignació i sacrifici, la festa queda tenyida d'ideologia profana. Les Enramades no es poden analitzar desmarcades del panorama general cultural i socio-econòmic, sinó que s'han de contemplar inserides en el contexte de transformació que s'ha operat dins l'estructura social. Si la col·lectivitat no hagués canviat, tenmateix que no s'haurien modificat. Penso que si és cert que les Enramades han sofert una certa metamorfosi encara es presenten com un acte de resistència a un món en vies de transformació radical. Per això aquestes festivitats es presenten amb tota l'ambivalència que caracteritza la típica festa tradicional catalana. Per una part s'observa com la festa ha assimilat el canvi (la proposta de l'editorial del número passat de PERXADA és ha un símptoma delator d'inconformisme davant les Enramades), però per altra banda s'esforça en ser una defensa d'una filosofia conservadora. Si fos possible una aritmètica perfecte entre aspectes nous i vells -en tan quan valors-, crec que domina l'aspecte retrograt. Malgrat que la festa intenta disfrassar-se de cert modernisme.

Avui dia les Enramades tendeixen a convertir-se en unes celebracions infantils, i això no és gratuït. Els infants són més febles, indefensos, no tenen mecanismes d'autodefensa, ni reserves mentals, i estan iniciant un procés socialitzador. La festa és un agent de sociabilitat, i els nens s'empassan passivament els valors, que penetren en la seva interioritat i s'activaran quan siguin adults. També els rols que juguen l'home i la dona dins la festa són els que arriben avalats per la tradició, se'ls recorda els seus deures. El poble dins la festa adquireix dos papers: d'actor i espectador de la seva pròpia representació. Això té la seva importància, ja que són protagonistes de l'acció i al mateix temps receptors, i així la vitalitzen més emotivament.

Les Enramades no mantenen ja quasi cap ingredient del seu origen arcaic, i per això es fa palés que d'acord amb la llei de l'esdevenidor acabaran transformant-se encara -molt més, i tal com es celebren en aquests últims anys serà, en el transcorrer del temps, un record arxivat en l'armari de la memòria col·lectiva.

AGUSTÍ CASANOVA I MASFERRER